

2020 M. SPALIO 30 D.

Europos Sąjungos fondų investicijų poveikio Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategijos įgyvendinimui vertinimas

VERTINIMO SANTRAUKA

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

Paslaugų sutartis finansuojama
iš Europos socialinio fondo, o
paslaugos teikiamos LR finansų
ministerijos užsakymu.

VERTINIMO OBJEKTAS, TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Šio **vertinimo tikslas** – nustatyti, kaip Lietuvoje ES fondai ir kiti finansavimo šaltiniai prisideda prie Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategijos (*toliau – BJRS*) įgyvendinimo.

Siekiant pagrindinio vertinimo tikslo, kelti trys **vertinimo uždaviniai**:

- I. Įvertinti BJRS įgyvendinimo tinkamumą, finansinių išteklių pakankamumą (pagal įvairius finansavimo šaltinius), suderinamumą ir efektyvumą, siekiant BJRS nustatytų tikslų;
- II. Įvertinti, kaip 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos prioritetų konkretūs uždaviniai ir priemonės tiesiogiai prisideda prie BJRS tikslų įgyvendinimo ir koks investicijų poveikis;
- III. Pateikti pasiūlymus, kaip paskatinti tarptautinį bendradarbiavimą, sprendžiant Baltijos jūros regiono (*toliau – BJR*) problemas 2021–2027 m. laikotarpiu.

Šio **vertinimo objektas** – iš įvairių šaltinių Lietuvoje finansuotos intervencijos, prisidėjusios prie BJRS įgyvendinimo 2009–2020 m. laikotarpiu. Vertinimo objekto detalizavimas yra šio vertinimo dalis.

VERTINIMO PRIEIGA IR TAIKYTI METODAI

Vertinimo loginį modelį sudarė dvi pagrindinės dalys:

- I. **Vertinimo objekto detalizavimas**: 2009–2020 m. įgyvendintų projektų, kuriuose dalyvavo Lietuvos subjektai, prisidėjusių prie BJRS įgyvendinimo, identifikavimas (*vertinimo pločio realizavimas*);
- II. **Atrinktų intervencijų vertinimas**: atrinktų 2009–2020 m. projektų, kuriuose dalyvavo Lietuvos subjektai, prisidėjusių prie BJRS įgyvendinimo, vertinimas pagal įvairius kriterijus (*vertinimo gylio realizavimas*).

Vertinimo metu taikytos **fiskalinio žemėlapio sudarymo** ir **kaitos teorijos modelio** priegigos. Siekiant atrinkti prie BJRS įgyvendinimo prisidėjusias intervencijas, buvo sudarytas BJRS įgyvendinimo Lietuvoje 2009–2020 m. fiskalinis žemėlapis. Dokumentų, stebėsenos duomenų ir viešai prieinamos informacijos analizės pagrindu buvo identifikuoti BJRS įgyvendinimui aktualūs projektai ir jų pasiskirstymas pagal įvairius kriterijus – skaičių, finansines apimtis, finansavimo šaltinių tipus ir konkrečius finansavimo šaltinius, intervencijų pobūdį ir tematiką, sinergijas su kitų BJRS politikos sričių intervencijomis. Kaitos teorijos modelis apėmė pasirinktų BJRS aktualių projektų intervencijų logikos (problematikos, tikslų, uždavinių, veiklų, produktų ir rezultatų) analizę, taikant lankstų priežastinių ryšių tarp atskirų intervencijų logikos elementų nustatymo modelį. Kaitos teorijos modelis buvo pasitelktas vertinant prie BJRS įgyvendinimo prisidėjusių intervencijų tinkamumą siekiant BJRS tikslų.

Vertinimui reikalingi **duomenys surinkti** dokumentų, antrinių šaltinių, stebėsenos duomenų ir viešai prieinamos informacijos analizės bei 17 pusiau struktūruotų interviu su 11 skirtingų nacionalinių institucijų (koordinuojančių BJRS įgyvendinimą Lietuvoje, skirtingas BJRS politikos sritis nacionaliniu ir makroregiono lygmeniu bei įvairių investicinių programų įgyvendinimą Lietuvoje) atstovais pagrindu. Vertinimo metu surinkti **duomenys analizuoti** pasitelkiant intervencijų logikos ir lyginamąją analizę, metaanalizę, ekspertinį vertinimą bei 8 atvejo studijas, iliustruojančias įvairius BJRS aktualių intervencijų aspektus – tinkamumą siekiant BJRS tikslų, naudą kitoms ES valstybėms narėms ir indėlį į BJRS politikos sritis.

PAGRINDINĖS VERTINIMO IŠVADOS

BJRS AKTUALUMAS STRATEGINĖS DARBOTVARKĖS KONTEKSTE

BJRS aktualumas nacionalinės strateginės darbotvarkės kontekste

2009–2020 m. aktualūs nacionaliniai strateginiai dokumentai BJRS politikos sritims artimose viešosios politikos srityse teminiu požiūriu visiškai ar iš dalies atitiko BJRS. Tai sietina su plačia BJRS intervencijų logika. Analizuojamu laikotarpiu šalies strateginės plėtros kryptių aktualumas BJRS kontekste nesikeitė, o su aplinkosauga susijusių BJRS politikos sričių svarba nacionalinėje strateginėje darbotvarkėje net šiek tiek išaugo. Nepaisant to, nacionaliuose strateginiuose dokumentuose bendradarbiavimo BJR dimensija yra labiau išimtis negu taisyklė. Aiškus poreikis bendradarbiauti su BJR šalimis deklaruojamas tik aplinkos apsaugos, transporto, energetikos, inovacijų ir saugumo sektoriuose. Lietuvai aktualiausios BJRS politikos sritys yra „Maistinės medžiagos“, „Pavojingos medžiagos“ ir „Civilinė sauga“ (prisidedančios prie BJRS tikslo „Apsaugoti jūrą“), „Transportas“ ir „Energetika“ (prisidedančios prie BJRS tikslo „Sujungti regioną“) bei „Inovacijos“ (prisidedanti prie BJRS tikslo „Padidinti gerovę“).

Lietuvai aktualiausių BJRS politikos sričių vieta ES strateginėje darbotvarkėje

Europos Komisija (EK) pakartotinai akcentuoja makroregioninių strategijų, kaip politinių platformų, kuriančių pridėtinę vertę bendradarbiavimui įgyvendinant sanglaudos politiką, svarbą. Lietuvai aktualiausias BJRS politikos sritis didžiaja dalimi atliepia ir naujausi ES lygmens strateginiai dokumentai. 2019–2024 m. ES strateginėje darbotvarkėje ir 2019–2024 m. EK politinėse gairėse daugiausiai dėmesio skirta BJRS politikos sritims „Maistinės medžiagos“, „Pavojingos medžiagos“, „Civilinė sauga“ ir „Inovacijos“, 2020 m. EK darbo programoje daugiau akcentuojamos BJRS politikos sritys „Civilinė sauga“ ir „Inovacijos“.

BJRS AKTUALIŲ INTERVENCIJŲ FINANSAVIMO ŠALTINIAI

BJRS aktualių intervencijų finansavimo šaltinių įvairovė

BJRS įgyvendinimo Lietuvoje 2009–2020 m. fiskalinį žemėlapi sudaro bent 2 786 projektai, kurių bendra finansinė apimtis siekė 5 684,51 mln. EUR. Prie BJRS įgyvendinimo 2009–2020 m. prisidėjo bent 41 skirtingo finansavimo šaltinio intervencijos. BJRS aktualias intervencijas finansavo 6 tipų investicinės programos. Absoliuti dauguma prie BJRS prisidėjusių intervencijų buvo finansuota nacionalinių veiksmų programų (*toliau – VP*) lėšomis, apie trečdalis – ES sektorinių programų lėšomis, apie dešimtadalis – daugiašalių Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo (ETBT) programų lėšomis, likę 5 proc. – dvišalių ir trišalių ETBT programų, Europos ekonominės erdvės (EEE) ir Norvegijos finansinių mechanizmų bei kitų ETBT programų lėšomis. VP projektai daugiausiai prisidėjo prie BJRS tikslų „Sujungti regioną“ ir „Apsaugoti jūrą“, ES sektorinių programų projektai – prie BJRS tikslo „Sujungti regioną“, daugiašalių ETBT programų projektai – prie BJRS tikslų „Padidinti gerovę“ ir „Apsaugoti jūrą“, dvišalių ir trišalių ETBT programų – prie BJRS tikslo „Padidinti gerovę“, o EEE ir Norvegijos finansinių mechanizmų projektai – prie BJRS tikslo „Apsaugoti jūrą“.

BJRS aktualių intervencijų finansavimo šaltinių suderinamumas

Prie BJRS įgyvendinimo prisidėję atrinkti projektai šiek tiek persidengė, tačiau iš esmės buvo pakankamai suderinti ir nesidubliavo, kadangi įvairių tipų finansavimo šaltinių lėšomis finansuotos tų pačių BJRS politikos sričių intervencijos tarpusavyje skyrėsi bent vienu požymiu – tematinio fokusu, investicijų pobūdžiu, įgyvendinimo lygmeniu ir (ar) geografine aprėptimi. Santykinai aukščiausiu tarpusavio suderinamumu pasižymėjo projektai, įgyvendinti BJRS politikos srityse „Energetika“ ir „Transportas“, kadangi jų atveju buvo užtikrintas ES sektorinių programų ir VP lėšomis finansuotų intervencijų tarpusavio papildomumas.

BJRS aktualių intervencijų finansavimo lėšų panaudojimo efektyvumas

Santykinai efektyviausiai bendros investicinių programų biudžetų lėšos BJRS gyvendinimui panaudotos daugiašalių ETBT programų atveju, kurių trys ketvirtadaliai bendrų lėšų teko BJRS aktualiams projektams, vidutiniškai efektyviai – dvišalių bei trišalių ETBT programų atveju, kurių beveik pusė bendrų lėšų buvo panaudota BJRS aktualių intervencijų įgyvendinimui, ribotai efektyviai – VP bei EEE ir Norvegijos finansinių mechanizmų atveju, kurių mažiau nei penktadalis lėšų teko su BJRS susijusių projektų įgyvendinimui. ES sektorinių programų ir kitų ETBT programų lėšų panaudojimas BJRS tikslų siekimui buvo santykinai neefektyvus – tik 1 proc. jų bendrų lėšų buvo panaudota BJRS aktualių projektų finansavimui.

BJRS AKTUALIŲ INTERVENCIJŲ TINKAMUMAS IR NAUDA

BJRS aktualių intervencijų tinkamumas siekiant BJRS tikslų

Prie BJRS įgyvendinimo ar BJR plėtros prisidėti tikslingai siekiama tik nedidelės dalies finansavimo šaltinių projektuose. Aukščiausio tinkamumo siekiant BJRS tikslų projektais laikytini projektai, kurių tikslai ir uždaviniai tiesiogiai siejasi su BJRS politikos sričių tikslais ir numatomomis veiksmy kryptimis bei kuriuos įgyvendinant dalyvauja kuo didesnis BJR šalių skaičius, skirtingų lygių ir sektorių atstovai. Atsižvelgiant į tai, aukščiausiu tinkamumu pasižymėjo daugiašalių ETBT (ypač Baltijos jūros regiono) programų projektai, santykinai aukštu tinkamumu – specifiskai į BJR plėtrą nukreiptų MTEPI srities ES sektorinių programų bei EEE ir Norvegijos finansinių mechanizmų programų projektai.

BJRS aktualių intervencijų nauda Lietuvos ekonomikos sektoriams ir visuomenės grupėms

Ilguoju laikotarpiu BJRS aktualios intervencijos santykinai didžiausią naudą kūrė transporto, vandens tiekimo, nuotekų valymo, atliekų tvarkymo ir regeneravimo, elektros ir dujų tiekimo bei mokslinės veiklos sektoriams, kurių rėmuose naudos gavo verslas, gyventojai, elektros energijos ir gamtinių dujų tiekimo ir skirstymo operatoriai, švietimo ir mokslo institucijos bei mokslininkai. Santykinai mažesnė nauda iš BJRS aktualių intervencijų įgyvendinimo teko apdirbamosios gamybos, didmeninės ir mažmeninės prekybos, meninės, pramoginės ir poilsio organizavimo veiklos, švietimo bei žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriams, kurių rėmuose naudos gavo verslas, gyventojai, ūkininkai, besimokantieji įvairiuose švietimo lygiuose ir švietimo įstaigų personalas, kultūros įstaigos ir organizacijos, turistai. Santykinai mažiausią naudą iš BJRS aktualių intervencijų įgyvendinimo gavo žmonių sveikatos priežiūros sektorius, kurio rėmuose naudos gavo medikai, pacientai ir gyventojai. Trumpuoju laikotarpiu BJRS aktualūs projektai sukūrė naudą statybos ir viešojo valdymo sektoriams.

BJRS aktualių intervencijų nauda kitoms ES valstybėms narėms

Tarptautinės partnerystės pagrindu įgyvendinti BJRS aktualūs projektai atnešė naudos ne tik Lietuvai, bet ir kitoms ES valstybėms narėms. Dvišalių ir trišalių ETBT programų projektų tiesioginė nauda teko Latvijai bei Lenkijai ir pasireiškė išplėsta ar pagerinta infrastruktūra, sustiprintais žmogiškaisiais ištekliais ir užmegztu dvišaliu bendradarbiavimu. Daugiašalių ETBT ir kitų ETBT programų projektų tiesioginę naudą gavo įvairios BJR priklausančios ES valstybės narės. Ši nauda pasireiškė įsitinklinimu bei dalyvavimu priimant sprendimus ir formuojant bendras pozicijas makroregiono lygmeniu, įvairių sektorių ir lygių suinteresuotų pusių įtraukimu į bendrų iššūkių sprendimą makroregiono lygmeniu, priėjimu prie naujausios informacijos ir pažangiausių viešosios politikos įrankių. ES sektorinių programų projektų energetikos srityje nauda teko Estijai, Latvijai bei Lenkijai ir apėmė pagerėjusį techninį pasirengimą bei sukurtą infrastruktūrą. Kitų sričių ES sektorinių programų projektų nauda teko įvairioms ES valstybėms narėms ir pasireiškė inovatyviais produktais, padidėjusiu mokslininkų ar inovatyvių įmonių tarptautiniu įsitinklinimu, užmegztu tarptautiniu bendradarbiavimu, sustiprintomis mokslinėmis kompetencijomis ar kitais gebėjimais.

BJRS AKTUALIŲ INTERVENCIJŲ INDĖLIS Į KOVĄ SU KLIMATO KAITA

Daugiau nei ketvirtadalis atrinktų investicijų, prisidėjusių prie BJRS įgyvendinimo, taip pat prisidėjo ir prie klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie klimato kaitos tikslų realizavimo. Intervencijos klimato kaitos švelninimo srityje daugiausiai apėmė bendradarbiavimą tarp BJR valstybių, kuriuo sukurtos prielaidos tvaresniam išteklių naudojimui, energijos efektyvumo ir atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) naudojimo didinimui regiono lygmeniu, ilguoju laikotarpiu galinčiam prisidėti prie šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio mažinimo BJR. Triskart didesnės investicijos teko prisitaikymo prie klimato kaitos veiksams – daugiausiai nacionaliniu lygmeniu vykdomai vandens taršos prevencijai, geros vandens ekologinės būklės atstatymui ir vandens biologinės įvairovės išsaugojimui, taip pat – tarptautiniam bendradarbiavimui BJR gamtinio pobūdžio ekstremalių situacijų ir vandenų valdyme.

BJRS AKTUALIŲ INTERVENCIJŲ INDĖLIS Į REGIONINIO BENDRADARBIAVIMO STIPRINIMĄ

Santykinai daugiausiai prie regioninio bendradarbiavimo stiprinimo prisidėjo bioekonomikos ir inovacijų sričių projektai. BJRS politikos srityje „Bioekonomika“ reikšminga dalis investicijų apėmė tikslingo bendradarbiavimo BJR veiksmus daugiašalių ETBT programų rėmuose. BJRS politikos srities „Inovacijos“ projektuose buvo vienodai svarbios tiek dvišalės ar trišalės, tiek daugiašalės partnerystės BJR dimensijos. BJRS politikos srityse „Transportas“, „Energetika“, „Maistinės medžiagos“ ir „Pavojingos medžiagos“ dominavo be užsienio partnerių įgyvendinti projektai. Šiose srityse regioninis bendradarbiavimas tiesiogiai plėtotas santykinai mažiausiai, tačiau nacionaliniu lygmeniu įgyvendintos intervencijos turėjo didelę regioninę svarbą. Įgyvendinant BJRS politikos srities „Švietimas“ intervencijas dominavo dvišalė ir trišalė partnerystė – bendradarbiavimas tarp dalies, daugeliu atvejų – kaimyninių, BJR valstybių. BJRS politikos srityse „Kultūra“, „Turizmas“ ir „Civilinė sauga“ daugiausiai plėtotas dvišalis ar trišalis bendradarbiavimas tarp siena besidalijančių ES valstybių narių – Lietuvos, Lenkijos ir Latvijos – bei kaimyninių valstybių – Baltarusijos ir Rusijos. Šių sričių intervencijų indėlis į regioninio bendradarbiavimo stiprinimą yra ribotas geografiniu požiūriu.

BJRS AKTUALIŲ INTERVENCIJŲ POVEIKIS IR BJRS PRIDĖTINĖ VERTĖ

BJRS aktualių intervencijų indėlis į BJRS tikslų pasiekimą

Finansiniu požiūriu BJRS aktualios intervencijos daugiausiai prisidėjo prie BJRS tikslo „Sujungti regioną“, beveik perpus mažiau – prie BJRS tikslo „Apsaugoti jūrą“, daugiau nei keturis kartus mažiau – prie BJRS tikslo „Padidinti gerovę“. Nepaisant to, regioninio bendradarbiavimo dimensija daugiau realizuota su BJRS tikslu „Padidinti gerovę“ ir, iš dalies, su BJRS tikslu „Apsaugoti jūrą“ susijusių politikos sričių intervencijose. VP, dvišalių ir trišalių ETBT programų, EEE ir Norvegijos finansinių mechanizmų bei didžiosios dalies ES sektorinių programų projektų indėlis į BJRS buvo labiau atsitiktinis nei tikslingas, o poveikis BJRS įgyvendinimui – netiesioginis. Mažos dalies ES sektorinių programų projektų, nukreiptų į BJR plėtrą, indėlis į BJRS buvo tikslingas, o poveikis – tiesioginis. Santykinai didžiausią poveikį BJR kuria daugiašalių ETBT programų intervencijos, santykinai mažiausią – EEE ir Norvegijos finansinių mechanizmų intervencijos.

BJRS aktualių intervencijų indėlis į BJRS politikos sritis

Finansiniu požiūriu BJRS aktualios intervencijos labiausiai prisidėjo prie BJRS politikos sričių „Transportas“, „Maistinės medžiagos“ ir „Pavojingos medžiagos“ bei „Energetika“. Joms priskirtos intervencijos kartu sudarė daugiau nei keturis penktadalius BJRS įgyvendinimo Lietuvoje 2009–2020 m. fiskalinio žemėlapio finansinės apimties. Daugiau nei du trečdaliai atrinktų investicijų teko BJRS politikos sritims „Transportas“ ir „Energetika“, kurios didele dalimi apėmė nacionaliniu lygmeniu įgyvendintus, tačiau strateginę reikšmę nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu turinčius infrastruktūrinius projektus. BJRS politikos sritims „Bioekonomika“ ir „Inovacijos“ priskirtos intervencijos, nors nepirmavo pagal finansines apimtis, pasižymėjo santykinai stipriau išreikšta regioninio bendradarbiavimo dimensija. Šiose srityse

buvo plėtojamas bendradarbiavimas su BJR šalimis, kurio reikšminga dalis apėmė ne atsitiktinę, o tikslingą, į BJR plėtrą nukreiptą partnerystę, daugiausiai realizuotą daugiašalių ETBT programų rėmuose.

BJRS svarba politiniame ir instituciniame lygmenyje

Nesant su strategija konkrečiai susieto finansavimo šaltinio politinis dėmesys BJRS įgyvendinimui Lietuvoje yra mažas. Dėl to strategijos įgyvendinimo koordinavimo sistema šalyje yra neefektyvi. Neužtikrinamas su BJRS įgyvendinimo koordinavimu susijusių žmogiškųjų išteklių pakankamumas ir tvarumas. Trūksta tarpinstitucinio bendradarbiavimo tarp skirtingas BJRS politikos sritis ir horizontaliuosius veiksmus koordinuojančių institucijų. BJRS politikos sričių koordinatorių nacionaliniu lygmeniu vaidmenį atliekančios institucijos į BJRS įgyvendinimą įsitraukia pasyviai. Pastarosios neretai iki galo nesuvokia savo vaidmens BJRS koordinavime bei stokoja informacijos bei supratimo apie BJRS strategijos įgyvendinimo mechanizmą, todėl, savo ruožtu, negali perduoti žinutės apie BJRS įgyvendinimo būdus ir finansavimo galimybes kitoms suinteresuotoms pusėms.

BJRS pridėtinė vertė investicijų planavimui ir įgyvendinimui

Dėl nepakankamos BJRS svarbos Lietuvos politiniame ir instituciniame lygmenyje, nacionalinėje strateginėje darbotvarkėje įtvirtintos sąsajos su BJRS yra daugiausiai deklaratyvios. Tai, kad strategija laikoma „popierine“, atsispindi ir investicinėse programose, kurių rengime dalyvauja Lietuvos institucijos. Dvišalių ir trišalių ETBT programų projektų sąsajos su BJRS deklaruojamos paraiškose, tačiau vėliau faktinis jų indėlis į BJRS nevertinamas. Įgyvendinant VP investicijas susiduriama su sunkumais organizuojant tarptautinius kvietimus teikti paraiškas dėl neaiškaus tarptautinių projektų finansavimo mechanizmo, tarp šalių besiskiriančių reikalavimų projektų atrankos procesui ir papildomos administracinės naštos pareiškėjams. Nesant aiškaus BJRS pozicionavimo rengiant ir įgyvendinant įvairias investicines programas, daugiašalės ETBT programos iškeliamos kaip pagrindiniai ir bene vieninteliai prie BJRS įgyvendinimo prisidedančių intervencijų finansavimo šaltiniai. Tiek instituciniame lygmenyje, tiek visuomenėje trūksta informuotumo apie galimų BJRS aktualių intervencijų finansavimo šaltinių įvairovę.

BJRS pridėtinė vertė bendradarbiavimo makroregiono lygmeniu stiprinimui

Bendradarbiauti BJR Lietuvai yra naudinga, kadangi regione yra daugelyje sričių itin pažangių valstybių, iš kurių vertinga perimti žinias ir patirtį, tačiau bendradarbiavimo BJR poreikis skiriasi tarp BJRS politikos sričių ar įvairių krypčių jų viduje. Vienose srityse (pavyzdžiui, mokslo, kultūros) pirmiausiai akcentuojama tarptautinio bendradarbiavimo, kaip tokio, svarba, tačiau nebūtinai su BJR valstybėmis. Kitose srityse (pavyzdžiui, verslo plėtros, transporto, energetikos jungčių) bendradarbiavimo BJR ar partnerystės su konkrečiomis BJR šalimis poreikis yra nulemtas egzistuojančios šalių tarpusavio priklausomybės ir aiškiai išreikštų nacionalinių interesų. Yra ir tokių sričių (pavyzdžiui, energijos efektyvumo ir AEI naudojimo didinimo), kuriose bendradarbiavimas makroregiono lygmeniu yra ne tik nereikalingas, bet ir sudėtingas. BJRS, kaip bendradarbiavimo makroregiono lygmeniu skatinimo platformos, pridėtinė vertė politikos srityse „Civilinė sauga“, „Kultūra“, „Turizmas“ ir „Švietimas“ vertintina kaip maža, politikos srityse „Maistinės medžiagos“ ir „Pavojingos medžiagos“, „Transportas“ bei „Energetika“ – kaip vidutinė, o politikos srityse „Bioekonomika“ ir „Inovacijos“ – kaip didelė.

STRATEGINIAI SIŪLYMAI IR REKOMENDACIJOS

Žemiau pateikiami vertinimo rezultatų pagrindu suformuluoti strateginiai siūlymai ir rekomendacijos, skirti **paskatinti tarptautinį bendradarbiavimą sprendžiant BJR problemas 2021–2027 m. laikotarpiu.**

Strateginiai siūlymai

- Siekiant aiškiau pozicionuoti BJRS planuojant ir įgyvendinant įvairių investicinių programų intervencijas bei sukurti didesnę pridėtinę vertę Lietuvai, **siūloma atskirose viešosios politikos srityse politiniu lygmeniu išskirti prioritėtines bendradarbiavimo BJR sritis ir partnerystės kryptis** – klausimus, kuriais bendradarbiauti BJR yra svarbiausia, ir BJR valstybes, su kuriomis bendradarbiauti yra svarbiausia.
- Siekiant užtikrinti BJRS koordinavime dalyvaujančių Lietuvos institucijų žmogiškųjų pakankumą ir tvarumą, kiekvienoje iš šių institucijų ar bent svarbiausiose (nacionalinio koordinatoriaus ir (arba) BJRS politikos srities koordinatoriaus makroregiono lygmeniu vaidmenis atliekančiose) institucijose **siūloma numatyti tam tikrą darbuotojų etatų, skirtų konkrečiai BJRS koordinavimo funkcijoms atlikti, skaičių ir su juo susijusį darbo užmokesčio fondą.** Siekiant išsaugoti institucinę atmintį ir užtikrinti su BJRS koordinavimu susijusių veiklų tęstinumą vykstant už tai atsakingų darbuotojų kaitai institucijose, siūloma užtikrinti sklandų turimos informacijos apie BJRS saugojimą ir perdavimą.
- Siekiant užtikrinti faktinį susietumą tarp BJRS tikslų bei politikos sričių ir įvairių investicinių programų prioritetų bei uždavinių, **siūloma inicijuoti BJRS politikos sričių įgyvendinimo koordinavime makroregiono ar nacionaliniu lygmeniu Lietuvoje dalyvaujančių institucijų atstovų įsitraukimą į įvairių Lietuvoje rengiamų investicinių programų intervencijų planavimą.**

Rekomendacijos

- Siekiant didinti į BJRS koordinavimą nacionaliniu lygmeniu įtrauktų institucijų atstovų suvokimą apie jų vaidmenį BJRS įgyvendinime ir skatinti aktyvesnį jų dalyvavimą, **rekomenduojama aktyvinti Nacionalinę BJRS įgyvendinimo priežiūros komisiją**, kuri galėtų veikti kaip tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinuojant BJRS platforma. Pastarosios rėmuose rekomenduojama reguliariai organizuoti BJRS koordinavime dalyvaujančių institucijų ir kitų suinteresuotų šalių (socialinių partnerių, nevyriausybiinių organizacijų ir asocijuotų struktūrų) susitikimus, kuriuose būtų aptariami skirtingų BJRS koordinavime dalyvaujančių institucijų vaidmenys, BJRS įgyvendinimo finansavimo šaltinių įvairovė ir prieinamumas, pažanga įgyvendinant BJRS aktualius tikslus įvairiose viešosios politikos srityse ir pan.
- Siekiant didinti informuotumą apie BJRS ir paskatinti įvairių finansavimo šaltinių lėšų nukreipimą jos įgyvendinimui, **rekomenduojama:**
 - **BJRS įgyvendinimo nacionaliniam koordinatoriui: sukurti konsoliduotą informacijos apie BJRS platformą, kurioje būtų pateikiama svarbiausia informacija apie įvairius BJRS įgyvendinimo aspektus** – paskirtį, intervencijų logiką (tikslus, potikslis, politikos sritis ir horizontaliuosius veiksmus), valdymo sistemą (atskirų BJRS koordinavime dalyvaujančių institucijų funkcijas), įgyvendinimo mechanizmus (finansavimo šaltinius, kurių lėšomis galima finansuoti prie BJRS įgyvendinimo prisidedančias intervencijas) ir pan.;
 - **BJRS politikos sritis makroregiono ir nacionaliniu lygmeniu koordinuojančioms institucijoms bei įvairių investicinių programų įgyvendinimą Lietuvoje koordinuojančioms institucijoms: esamose informacijos platformose viešinti apie galimybes prisidėti prie BJRS įgyvendinimo, dalyvavimo įgyvendinant BJRS kuriamą pridėtinę vertę programoms ir projektams bei gerąją intervencijų, prisidedančių prie BJRS įgyvendinimo, patirtį.**